

Dokazování

Obsah zajišťuje

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters) Nizozemsko

1 Důkazní břemeno

Nizozemské procesní právo je založeno na zásadě „kdo něco tvrdí, musí to prokázat“. Jinými slovy účastník řízení, který se dovolává skutečností nebo práv, která uvádí pro právní účely, ponese důkazní břemeno týkající se těchto skutečností nebo práv. Při některých příležitostech však podle zvláštních právních předpisů nebo podle zásad přiměřenosti a spravedlnosti může důkazní břemeno nést někdo jiný.

1.1 Jaká jsou pravidla týkající se důkazního břemena?

Právní pravidla týkající se dokazování, která stanoví občanský soudní řád (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*), se použijí v předvolacích řízeních a v řízeních na základě návrhu, pokud to nevyklučuje povaha věci. Nejsou povinná v řízeních o předběžných otázkách. Pravidla týkající se dokazování nejsou použitelná ani v rozhodčím řízení. Strany se však mohou dohodnout, že ve věcech řešených v rozhodčím řízení se tato pravidla použijí.

Právní pravidla týkající se dokazování obsahují články 149 až 207 občanského soudního řádu.

1.2 Existují pravidla, která vylučují některé skutečnosti z důkazního břemene? Ve kterých případech? Je možné i tak vyvrátit určité právní domněnky předložením důkazu?

Skutečnosti, které tvrdí jeden z účastníků řízení a protistrana je (dostatečně) nevyvrátí, musí být soudem považovány za prokázané. Výjimkou z tohoto pravidla je situace, kdy by přijetí těchto skutečností bylo spojeno s právními důsledky, které nejsou účastníkům řízení volně známy. V takovém případě si může soud vyžádat důkazní informace.

Nevyžadují se důkazy skutečností nebo okolností, které jsou považovány za všeobecně známé nebo dané zkušenostními pravidly. Tyto důkazy může soud použít bez ohledu na to, zda je účastníci řízení uvádějí nebo ne. „Skutečnostmi nebo okolnostmi, které jsou považovány za všeobecně známé,“ se rozumí skutečnosti nebo okolnosti, které zná nebo může znát kterákoli běžná osoba. „Zkušenostními pravidly“ se rozumí znalosti a zkušenosti, kterými disponuje každý občan v nizozemské společnosti. Není také třeba dokazovat skutečnosti, o nichž se soud sám dozví v průběhu řízení, tj. tzv. procesní skutečnosti.

Někdy právo stanoví určitou domněnku. Určité skutečnosti nebo okolnosti se považují za natolik pravděpodobné, že účastník řízení, který se jich dovolává, je nemusí (dále) dokazovat. Soud může také použít zkušenostní pravidla, aby dospěl k domněnce ohledně stanovení skutečností, které jsou mu sděleny. V takovém případě má protistrana možnost domněnku vyvrátit. Existuje také řada zvláštních případů. Dva příklady: podle zákona o silničním provozu musí motorista, který přejede cyklistu nebo chodce, zaplatit odškodnění za újmu, ledaže by dokázal, že nehoda byla způsobena vyšší mocí. Dalším příkladem je případ, kdy zaměstnanec požaduje odškodnění za újmu, pokud je zjištěno, že k úrazu došlo během výkonu zaměstnání. V takovém případě ujde zaměstnavatel povinnosti odškodnit zaměstnance za takovou újmu, jen pokud doloží, že nezanedbal povinnou péči nebo že se záměrným jednáním nebo úmyslnou nedbalostí provinil sám zaměstnanec.

1.3 Do jaké míry musí být soud přesvědčen o pravdivosti faktu, aby na něm založil rozsudek?

Soud může posoudit důkazy, které jsou mu předloženy, jak uzná za vhodné, nestanoví-li zákon jinak. Tato výjimka se týká pravidel upravujících jednoznačnou důkazní hodnotu důkazních prostředků. V tom případě je soud povinen obsah takových důkazních prostředků uznat za pravdivý, nebo alespoň uznat jejich hodnotu. I zde však existuje možnost tyto důkazy vyvrátit.

Soudy mohou svá rozhodnutí založit pouze na skutečnostech, které jsou v dostatečném souladu s důkazními pravidly.

2 Provádění důkazů

2.1 Provádí soud dokazování pouze na návrh účastníků nebo může soudce v některých případech provádět důkazy i z vlastního podnětu?

V určitých případech (nahlížení do účetnictví, svědecká výpověď) soud na žádost jednoho z účastníků řízení uloží druhému účastníkovi řízení povinnost předložit důkazy. Soud tak může učinit i z moci úřední, tj. z vlastního podnětu.

Stejně tak může soud na návrh jednoho z účastníků řízení nebo z vlastního podnětu nařídít znalecký posudek nebo ohledání či prohlídku prostor. Znalce jmenuje soud, přičemž znalec předkládá své posudky soudu a ohledání prostor provádí také soud. Účastníci řízení jsou povinni být při přípravě znaleckých posudků nápomocni.

Účastníci řízení mají právo sdělovat své názory a podávat návrhy jak v případě znaleckého posudku, tak v případě ohledání prostor.

2.2 Je-li návrhu účastníka na provedení důkazu vyhověno, co následuje?

Účastník řízení, kterému soud umožnil předložit důkaz nebo který nese důkazní břemeno, je povinen poskytnout důkazy o tvrzených skutečnostech a/nebo okolnostech. Protistrana může vždy poskytnout důkazy o opaku, ledaže to zákon vylučuje.

2.3 Ve kterých případech může soud zamítnout návrh účastníka na provedení dokazování?

Soud nepřijme návrh na provedení dokazování, pokud to není pro danou věc významné, dostatečně specifické (příliš obecné), aktuální (příliš opožděné) nebo přesvědčivé. Návrh na provedení dokazování nelze nepřijmout na základě předpokládaného výsledku takového dokazování.

2.4 Jaké existují druhy důkazních prostředků?

V Nizozemsku platí pravidlo svobody dokazování. To znamená, že v zásadě mohou být důkazy poskytnuty jakýmkoli vhodným prostředkem, nestanoví-li zákon jinak. Zákon stanoví (neúplný) výčet důkazních prostředků: Jsou jimi:

- právní listiny a rozsudky,
- nahlížení do účetnictví, záznamů a dokumentů,
- svědecká výpověď,
- formální nebo ústní znalecké posudky a
- ohledání prostor.

2.5 Jaké jsou metody dokazování pomocí svědků a jak se liší od dokazování pomocí znalců? Jaká jsou pravidla pro předkládání písemných důkazů a znaleckých posudků?

Dokazování prostřednictvím svědků musí být povoleno zákonem a provádí se na návrh jednoho z účastníků řízení nebo je jednomu z účastníků ukládá soud z vlastního podnětu. Svědeckou výpověď mohou podat i účastníci řízení (viz bod 3 níže). Pokud má být provedeno dokazování pomocí svědků, předvolávají svědky účastníci řízení.

Dokazování pomocí svědků se provádí formou svědecké výpovědi. Provádí se na jednání soudu ústní formou. Svědecká výpověď je jako důkaz přípustná jen tehdy, pokud se týká skutečností, které svědek osobně zná.

Účastník řízení, který navrhuje, aby mu bylo umožněno provést dokazování pomocí svědků, tak bude moci učinit, pokud jsou skutečnosti, které mají být dokázány, sporné a mohou vést k vyřešení věci.

Na návrh jednoho z účastníků řízení nebo z vlastního podnětu soudu mohou také znalci předkládat posudky (článek 194 občanského soudního řádu). Ty mohou mít formu písemnou nebo ústní. V případě písemného posudku soud stanoví lhůtu pro jeho předložení. V případě ústního posudku znalec podá svědectví ve stanovený den soudního jednání.

2.6 Mají některé způsoby dokazování větší důkazní sílu než jiné?

Rozlišuje se mezi nezvratnými důkazy a vyvratitelnými důkazy. V případě nezvratných důkazů je soud povinen přijmout obsah důkazních informací jako pravdivý nebo uznat sílu tohoto druhu důkazního prostředku stanovenou zákonem. V případě nezvratných důkazů lze rovněž nabídnout protidůkazy, nestanoví-li zákon jinak. Příkladem nezvratných důkazů jsou ověřené listiny a rozsudky trestních soudů. O důkazní hodnotě vyvratitelných důkazů rozhoduje soud dle vlastního uvážení.

2.7 Jsou pro prokázání určitých skutečností povinné určité způsoby dokazování?

Za určitých okolností představuje dokonalý důkaz listina. Za určitých okolností je také listina nezbytná pro vznik konkrétního práva. Příkladem toho může být předmanželská smlouva nebo závěť. Důkaz o existenci předmanželské smlouvy nebo závěti vyhotovené notářem se provádí předložením notářského aktu. Jako důkaz může sloužit i dovětek k závěti (kodiciel). Dovětek k závěti je rukou psaná, datovaná a podepsaná listina, která uvádí přání pořizovatele závěti. Tato přání se mohou týkat odkazu mimo jiné oděvů, šperků a určitého vybavení domácnosti a určitých knih. Dovětek k závěti nevyžaduje ověření notářským aktem.

2.8 Mají svědci ze zákona povinnost svědčit?

Výchozí zásadou je, že každý, kdo je ze zákona předvolán k podání svědecké výpovědi, je povinen tak učinit. Povinností je dostavit se k soudu a u soudu pravdivě učinit požadované prohlášení.

2.9 Ve kterých případech mohou svědci odmítnout vypovídat?

Za určitých okolností je možné být zproštěn povinnosti svědčit.

Právo být zproštěn povinnosti svědčit mají především blízcí příbuzní účastníků řízení. K nim patří (bývalí) manželé/manželky nebo (bývalí) registrovaní partneři/partnerky účastníka řízení, pokrevní příbuzní nebo příbuzní nabytí sňatkem účastníka řízení nebo jeho manžela/manželky či registrovaného partnera / registrované partnerky až do druhého stupně včetně, jakož i rodiče, děti, prarodiče, vnoučata, bratři a sestry.

Svědka se také může tohoto práva dovolávat při odpovídání na konkrétní otázky, pokud by odpověď vystavila jej nebo jeho pokrevního příbuzného či příbuzného nabytého sňatkem v přímé linii nebo ve vedlejší linii v druhém nebo třetím stupni nebo (bývalého/bývalou) manžela/manželku či (bývalého/bývalou) registrovaného partnera / registrovanou partnerku riziku trestního stíhání (čl. 165 odst. 3 občanského soudního řádu).

Existuje i výjimka na základě funkce. Té mohou využít osoby, které jsou povinny zachovávat mlčenlivost v rámci privilegovaného vztahu na základě své profese, povolání nebo jiného statusu (například duchovní, lékaři, advokáti a notáři).

2.10 Může být osoba, která odmítne vypovídat jako svědek, sankcionována nebo přinucena podat svědectví?

Pokud byl svědek předvolán doporučeným dopisem a nedostaví se k soudnímu jednání, soud na žádost dotčeného účastníka řízení stanoví datum, na které lze svědka předvolat soudním příkazem (který doručí soudní úředník). Jestliže se svědek ani tak nedostaví, může soud nařídit, aby byl svědek předveden k soudu policií. Pokud se svědek dostaví, ale odepře svědeckou výpověď, může příslušný účastník řízení požádat soud, aby vzal svědka do vazby za pohrdání soudem (*gijzeling*). Dožadující účastník řízení pak bude povinen uhradit náklady na takové vzetí do vazby. Soud vydá příkaz k vzetí do vazby za pohrdání soudem pouze v případě, že usoudí, že je tento krok odůvodněný v zájmu zjištění pravdy.

2.11 Existují osoby, od nichž nelze vyžadovat svědectví?

V zásadě je každý povinen poskytnout svědectví, kromě osob, které mají nárok na výjimku (viz odpověď na otázku 2.9).

2.12 Jaká je úloha soudce a účastníků při výslechu svědků? Za jakých podmínek lze svědka vyslechnout prostřednictvím videokonference nebo jiných technických prostředků?

Výslech a dotazování svědků provádí soud. Otázky mohou svědkům klást i účastníci řízení a jejich právní zástupci. Soud může z vlastního podnětu nebo na žádost jednoho z účastníků řízení konfrontovat svědka navzájem a s účastníky řízení. Po svědecké výpovědi svědka se soud může dotazovat účastníků řízení a účastníci řízení si mohou klást otázky navzájem.

Nizozemská pravidla dokazování neobsahují žádná zvláštní ustanovení týkající se videokonferencí. Nizozemské právo tento postup nevylučuje a neexistují žádné praktické obtíže, které by videokonferencím bránily. Rozhodnutí v této záležitosti je na soudu.

3 Hodnocení důkazů

3.1 Jestliže účastník získal důkaz nezákonným způsobem, existují omezení přípustnosti takového důkazu při rozhodování?

Nezákonné důkazy lze rozdělit na důkazy nezákonným způsobem získané a důkazy nezákonným způsobem použité. Pokud byly důkazy nezákonným způsobem získány, neznamená to ještě, že nezákonné je vždy i jejich použití. Je vždy na uvážení soudu, zda je, nebo není v konkrétním případě řeč o nezákonném důkazu.

3.2 Jsem-li účastníkem řízení, bude moje tvrzení považováno za důkaz?

Účastníci řízení mohou být vyslechnuti jako strany řízení. V takovém případě však jejich výpověď nemůže být považována za důkaz ve prospěch účastníka řízení, který byl vyslechnut jako svědek, ledaže by taková výpověď posloužila k doplnění nedostatečných důkazů (čl. 164 odst. 2 občanského soudního řádu).

■ Poslední aktualizace: 10/05/2024

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.